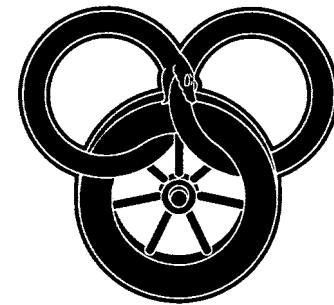

RASKRŠĆE SUMRAKA

Deseta knjiga u serijalu Točak vremena

ROBERT DŽORDAN

Preveo
Ivan Jovanović

■ Laguna ■

Naslov originala

Robert Jordan

CROSSROADS OF TWILIGHT

Book Ten of The Wheel of Time

Copyright © 2003 by The Bandersnatch Group, Inc.

Cover Copyright © Sweet, Darrell via Agentur Schlück, GmbH

Translation Copyright © 2011 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Za Harijet,
tada, sada i uvek.*

SADRŽAJ

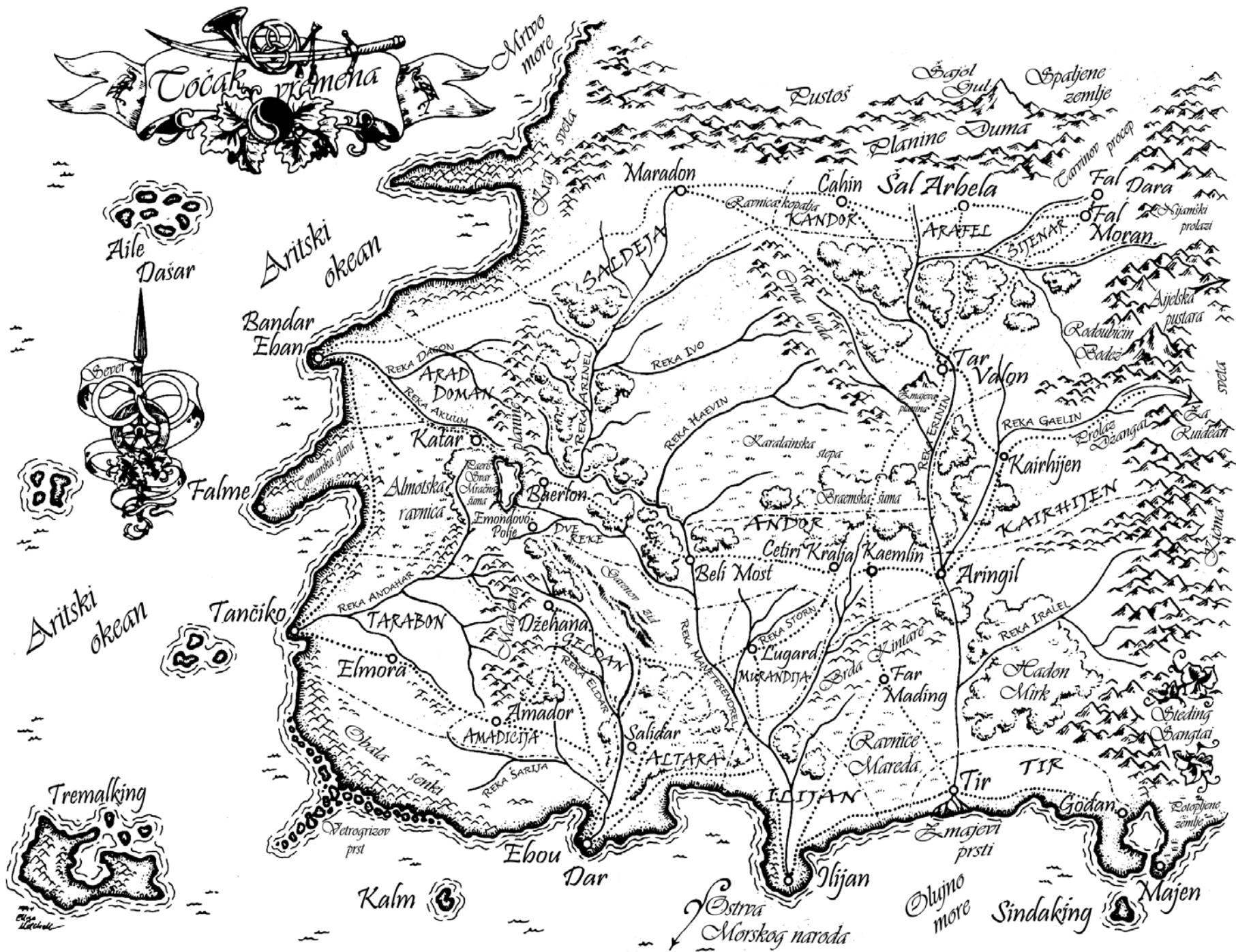

MAPE	11
Prolog: Belasanje Šare	13
1. Vreme za polazak	81
2. Dva kapetana	97
3. Lepeza boja	110
4. Priča o lutki	130
5. Iskivanje čekića	142
6. Miris sna	160
7. Kovačka slagalica	172
8. Komešanje boja	185
9. Zamke	201
10. Plameni svetionik	225
11. Priča o dugovima	241
12. Pogodba	256
13. Visoka sedišta	270
14. Šta znaju Mudre	284
15. Zgušnjavanje tame	303
16. Predmet pregovora	330
17. Tajne	346
18. Razgovor sa Sijuan	368

19. Iznenadenje	384
20. U noć	405
21. Beleg.	422
22. Jedan odgovor	439
23. Ukrasi.	445
24. Jačanje oluje.	459
25. Kada nositi dragulje	473
26. U So Haboru	483
27. Ono što se mora učiniti	495
28. Ružini pupoljci	509
29. Nešto treperi	531
30. Šta sve Štap zakletvi može	549
Epilog: Odgovor	573

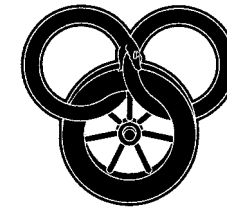
„I desiće se u danima kada mračni lov bude jezdio, kada desnica klone i kada levica zaluta sa pravog puta, kad čovečanstvo bude pred Raskršćem sumraka da sve što jeste, sve što je bilo i sve što će biti stoji na vrhu mača, dok vetrovi Senke duvaju.“

Odlomak iz *Zmajskih proročanstava* za koji se smatra da ga je preveo Džaim Čarin, poznat kao Džain Lakonogi, neposredno pre nego što je nestao.

PROLOG

Belasanje Šare

Rodel Ituralde mrzeo je da čeka, mada je dobro znao da se vojnički život uglavnom sastoji od čekanja. Čekaš na narednu bitku, da se neprijatelj pokrene, da negde pogreši. Posmatrao je šumu okovanu zimom nepomičan, kao da je i sam drvo. Sunce je bilo na pola puta do zenita i nimalo nije zračilo toplotom. Dah mu se ledio ispred lica i mrazom pokrivaao uredno potkresane brkove i crno lisičje krzno kojim mu je kukuljica bila opervažena. Bilo mu je drago što mu kalpak visi o jabuci sedla. Oklopni prsni zadržavao je hladnoću i prenosio ju je kroz kaput i sve slojeve vune, svile i platna ispod njega. Čak je i Strelino sedlo bilo hladno, kao da je beli škopac sazdan od zaleđenog mleka. Da je stavio kalpak, mozak bi mu se pomutio od hladnoće.

Zima je okasnila u Arad Domanu, prilično okasnila, ali kada je naposljetku stigla – osvetila se za sve to kašnjenje. Od letnje vreline, koja je potpuno neprirodno trajala sve do kasne jeseni, do zimskih mrazeva za manje od mesec dana. Lišće koje je preživelo dugu letnju sušu sledilo se pre nego što je stiglo da promeni boju i sada se presijavalo na jutarnjem suncu kao nekakvi neobični, ledom pokriveni smaragdi. Konji dvadesetak oružnika oko njega povremeno su kopitima kopali duboki sneg. Za njima je bilo dugo jahanje, a pred njima još dalji put, bez obzira na to hoće li taj dan poći po dobru ili po zlu. Tmurni oblaci valjali su se nebom prema severu. Nije morao da osluškuj

svoj osećaj za vreme da bi znao kako će pre sumraka postati ledeno. Nemaju izbora nego da dotad nađu neko sklonište.

„Pretprošle godine zima je bila gora, zar ne, milostivi?“ tiho upita Džalam. Visoki mladi zapovednik umeo je da čita Ituraldeu misli, a glas mu se nosio tako da ga i ostali čuju. „Svejedno, pretpostavljam da bi neki ljudi sada već sanjarili o kivanom vinu. Naravno, ne ova bagra. Pravo je čudo kako su trezveni. Čini mi se da svi piju čaj – i to hladan. Samo da imaju brezove grane, sad bi se svi do jednog skinuli da se kupaju u snegu.“

„Moraće još neko vreme istrpeti s odećom na sebi“, suvo odgovori Ituralde, „ali ako budu imali sreće, možda će večeras piti hladan čaj.“ Nekoliko njih malčice se zasmeha na te njegove reči. Ali tiho. Pažljivo je odabrao te ljude i znali su šta znači praviti buku u pogrešno vreme.

I njemu bi prijao pehar kivanog vina, pa makar i čaja. Ali mnogo je prošlo otkad su trgovci poslednji put doneli čaj u Arad Doman. Dosta je prošlo otkad je ijedan strani trgovac putovao dalje od granice sa Saldejom. Dok vesti iz spoljnog sveta stignu do njega, ubajate se kao hleb koji stoji mesec dana, ako već nisu samo obične glasine. Ali to i nije tako bitno. Ako je Bela kula zaista podeljena, ili ako se muškarci koji mogu da usmeravaju zaista okupljaju u Kaemlinu... pa, svet će morati nekako da istrpi bez Rodela Ituraldea sve dok Arad Doman ne zaceli. Trenutno je Arad Doman i više nego dovoljan svakome pametnom čoveku.

Ponovo je u sebi razmotrio naredbe koje je po svojim najbržim glasnicima odaslao svim plemićima odanim kralju. Mada podeljeni zbog zle krvi i starih zavada, i dalje im je bar to bilo zajedničko. Okupiće svoje vojske i pojahati kada stignu naredbe od Vuka – bar dok je on u kraljevoj milosti. Čak će se na njegovu naredbu sakriti u planinama i čekati. O, kopraće se zbog toga, a neki će ga psovati, ali pokoriće se. Znajuju oni da je Vuk dobijao bitke. Štaviše, znaju da je dobijao i ratove. Kada misle da ih on ne čuje, zovu ga Mali Vuk, ali on ni najmanje ne mari za njihove primedbe o njegovom stasu – pa ne baš mnogo – sve dok jašu kada i kuda im on kaže.

Uskoro će krenuti u brzo i naporno jahanje, da postave klopku koja će mesecima čekati dok plen ne upadne u nju. Neizvesno je to što on namerava. Zamršeni planovi umeju da se raspadnu na razne načine, a taj njegov plan sastoji se od slojeva u slojevima. Ako mu ne pođe za rukom da obezbedi mamac, sve će propasti i pre nego što počne. Ili ako neko ne poslušá njegovo naređenje da se kraljevi glasnici izbegavaju. Doduše, svi su dobro znali razloge zbog kojih je tu naredbu dao i čak su ih i najtvrdoglaviji razumeli i delili s njim, premda je malo njih bilo spremno da o tome razgovara. Što se njega tiče, on je hitao kao avet nošena olujom otkad je primio Alsalamovu

poslednju zapovest. Presavijenu hartiju ušuškao je u rukav tačno iznad blede čipke uvučene u oklopnu rukavicu. Preostala im je samo jedna prilika, veoma slaba prilika, da spasu Arad Doman. I možda i da spasu Alsalama od njega samoga pre nego što Savet trgovaca odluči da ga svrgne s prestola i mesto njega postavi nekoga drugog. Već duže od dvadeset godina bio je dobar vladar. Svetlost dala da bude ponovo.

S juga se začu glasan prasak i Ituraldeova šaka polete ka balčaku dugog mača. Začu se i tiha škripa kože i metala kada se i ostali latiše svog oružja. A onda – tišina. Šumom je vladao mir kao u zaleđenoj grobnici. To je samo grana popustila pod težinom snega što je napadao po njoj. Trenutak kasnije, Ituralde se lagano opustio – onoliko koliko je to bilo moguće otkad su na sever došle priče o tome kako se Ponovorođeni Zmaj pojavio na nebu iznad Falmea. Možda je taj čovek zaista Ponovorođeni Zmaj i možda se zaista pojavio na nebu, ali šta god da je zapravo istina te su priče pronele požar Arad Domanom.

Ituralde je bio siguran da je mogao utiliti tu vatru samo da su mu određene ruke. Takvo razmišljanje nije bilo hvalisanje. Dobro je znao šta može postići u bici, pohodu ili ratu. Ali sve otkad je Savet rešio da će kralj biti bezbedniji ako krišom ode iz Bandar Ebana, Alsalam kao da je umislio da je otelotvorenje Artura Hokvinga. Njegov potpis i pečat stajali su na desetinama zapovesti koje su kao bujica hrlile iz mesta gde ga je Savet sakrio, gde god to bilo. Čak ni Ituraldeu nisu hteli da kažu gde je to. Sve i jedna žena u Savetu krenula bi da izbegava odgovor čim bi on pomenuo gde je kralj. Skoro je poverovao da ni one ne znaju gde je Alsalam. Naravno, to je potpuna besmislica. Kralja Savet neprestano drži na oku. Ituralde je oduvek bio ubeđen da se trgovačke kuće previše mešaju, ali sada je žarko želeo da upravo to urade. Potpuna je zagonetka zašto trgovci čute, jer kralj koji šteti trgovini obično se ne zadržava dugo na prestolu.

On se držao zakletvi koje je dao, a Alsalam mu je sem toga bio i prijatelj, ali naredbe koje je kralj slao nisu mogle biti bolje sročene da bi se izazvao potpuni metež. A nisu se mogle ni zanemariti. Alsalam je kralj – ali zapovedio je Ituraldeu da što je brže moguće pođe na sever i suprotstavi se ogromnoj skupini Zmajuzakletih za koju je Alsalam navodno saznao od svojih tajnih uhoda, pa je deset dana kasnije – kada se ispostavilo da Zmajuzakletih nigde nema – stiglo novo naređenje da se pođe na jug, opet što je moguće brže, protiv druge skupine od koje takođe nije bilo ni traga ni glasa. Naređeno mu je da sve svoje snage usredsredi na odbranu Bandar Ebana kada bi napad iz tri pravca sve završio i da ih podeli kada bi jedan silovit udarac postigao isto, da pretražuje područje za koje je znao da su ga Zmajuzakleti napustili i da

se udaljava od mesta gde su, to pouzdano zna, digli bivak. Da stvari budu još gore, Alsalamove naredbe često su išle pravo u ruke moćnim plemićima koji bi trebalo da slede Ituraldea, pa je Mačir išao u jednom pravcu, Tikal u drugom a Raman u trećem. Četiri puta se desilo da dođe do bitaka prsa u prsa, kada su delovi vojske nasrtali noću jedni na druge, postupajući po izričitim kraljevim zapovestima i ne očekujući pred sobom nikoga sem neprijatelja. Za sve to vreme Zmajuzakleti su dobijali na brojnosti i samopouzdanju. Ituralde je i pobeđivao – kod Solandžea i Masina, kod jezera Somal i Kandelmara – lordovi Katara naučili su da proizvode svojih rudnika i kovačnica ne prodaju neprijateljima Arad Domana – ali zbog Alsalamovih naredbi uvek bi se protračilo sve što bi on stekao.

Međutim, ova poslednja naredba bila je drugačija. Kao prvo, Sivi čovek ubio je gospu Tuvu u pokušaju da je spreči da dođe do njega. Nije znao zašto bi se Senka te zapovesti plašila više od neke druge, ali to jeste bio razlog da pohita, pre nego što do njega stigne neko drugo Alsalamovo naređenje. Ta zapovest je otvarala mnoge mogućnosti i pažljivo je razmotrio sve do jedne koja mu se ukazivala. Ali sve dobre prilike počecće tu i tog dana. Kada čoveku preostanu samo mali izgledi da uspe, mora ih ugrabiti.

U daljini se začu oštar krik snežne zebe, pa drugi i treći. Sklopivši šake oko usana, Ituralde ponovi tri oštra zova. Nekoliko trenutaka kasnije, iz šume izroni čupavi uškopljeni zelenko, s jahačem ogrnutim belim plaštom prošaranim crnilom. Da su čovek i konj stajali mirno, bilo bi ih vrlo teško videti među snegom pokrivenim drvećem. Jahač potera konja do Ituraldea. Zdepasti čovek beše naoružan samo kratkim mačem i lukom u navlaci, a tobolac je privezao za sedlo.

„Milostivi, izgleda da su svi došli“, reče tim svojim trajno promuklim glasom i smaknu kapuljaču s glave. Neko je pokušao da obesi Dondžela u njegovim mlađim danima, mada se razlog tome kroz godine zaboravio. Ono malo kratko ošišane kose što mu je ostalo bilo je prljavosedo. Povez od tamne kože preko desnog oka beše uspomena na još jedan mladalački nestašluk. Ali čovek je najbolji izviđač kojeg je Ituralde u svom životu video, pa imao jedno ili dva oka. „U svakom slučaju, većina“, nastavio je. „Postavili su dva obruča stražara oko kolibe, jedan u drugom. Vide se s milje, ali niko ne može da se približi a da ovi u kolibi to ne čuju na vreme da umaknu. Sudeći po tragovima, nisu povelili više ljudi nego što ste vi kazali da mogu, ili makar ne znatno više. Naravno“, dodade suvo, „svejedno ste prilično nadjačani.“

Ituralde klimu. Ponudio je belu traku i ljudi s kojima će se naći prihvatili su je. Tri dana koliko su se ljudi pod Svetlošću svojim dušama i nadom u spasenje zavetovali da neće potegnuti oružje jedan na drugoga niti prolići

krv. Međutim, bela traka u ovom ratu još nije bila stavljena na iskušenje, a u današnje vreme neki ljudi gaje čudne predstave o spasenju. Na primer, ovi koji sebe nazivaju Zmajuzakleti. Oduvek su ga zvali kockarom, mada on to nije bio. Štos je u tome što treba znati na koje rizike čovek može da se odvaži. A ponekad u tome da se zna na koje mora.

Iz čizme izvadi jednu pošiljku ušivenu u navoštenu svilu i pruži je Dondželu. „Ako za dva dana ne stignem do gaza preko Korona, odnesi ovo mojoj ženi.“

Izviđač tutnu pošiljku negde ispod plašta, pa dodirnu čelo u znak pozdrava i potera konja na zapad. I ranije je nosio takve pošiljke za Ituraldea, obično uoči bitke. Svetlost dala da ovo ne bude čas kada će Tamsin morati da otvori tu pošiljku. Poći će za njim – kazala mu je – i biće to prvi slučaj u istoriji da živi progone mrtve.

„Džalame“, poče Ituralde, „hajde da vidimo šta nas čeka u lovačkoj kolibi gospe Osane.“ Mamuznu Strelu, a ostali poteraše konje za njim.

Dok su jahali, sunce se uspelo do zenita i ponovo pošlo ka zalasku. Tmurni oblaci sa severa primakli su se, a mraz je dublje ujedao. Ništa se nije čulo sem zvuka koji je pratio kopita što su mrvila snežnu pokoricu. Kao da sem njih u šumi nije bilo ni žive duše. Od stražara koje je Dondžel pominjao, on nije video ni traga ni glasa. Doduše, stavovi tog čoveka o tome šta se može a šta ne može videti s milje odstojanja razlikuju se od stavova većine drugih ljudi. Naravno, očekivaće ga – i držati na oku kako bi se uverili da ga ne sledi vojska, bez obzira na belu traku. Vrlo je verovatno da popriličan broj tih što ga motre smatra da ima dobre razloge da Rodela Ituralda načička strelama. Možda će se velmoža u ime svojih ljudi zavetovati na belu traku; ali da li će se oni koji ga slede osećati da ih to obavezuje? Ponekad čovek mora da stavi sve na kocku.

Negde sredinom popodneva Osanina takozvana lovačka koliba odjednom je izronila iz šume – hrpa bleđih kula i vitkih šiljatih kupola koja bi se sasvim lepo ugnezdila među dvorovima Bandar Ebana. Ona je oduvek lovila moćne muškarce, a uprkos tome što je bila mlađa žena, njeni trofeji bili su brojni i značajni. A što se tiče „lova“ koji se tu odigravao, može se reći da bi mu se neki ljudi u prestonici začudili. Koliba je sada bila napuštena. Slomljeni prozori zjapili su kao krezuba usta. Ni kroz jedan se nije video ni tračak svetlosti niti kakav pokret. Međutim, sneg koji je popadao po čistini oko kolibe bio je dobrano izgažen konjskim kopitama. Kitnjaste, mesingom okovane kapije glavnog dvorišta bile su širom otvorene i on je projahao sa svojim ljudima pravo kroz njih, ne zastajkujući. Potkovice su zazveketale po kaldrimi tamo gde se sneg rastopio u bljuzgavicu.

Nijedan sluga nije izašao da ga dočeka, mada to nije ni očekivao. Osana je nestala na samom početku nevolja koje su sada potresale Arad Doman kao kad pas trese pacova, a njene sluge su brzo prešle kod drugih pripadnika njene kuće, prihvatajući mesta što su im se nudila. U današnje vreme oni bez gospodara ili gladuju, ili postaju razbojnici – ili Zmajuzakleti. Sjahao je ispred širokog mermernog stepeništa na kraju dvorišta i pružio Strelinu uzde jednom oružniku, a Džalam je naredio ljudima da nađu neko sklonište za sebe i konje. Držeći na oku mermerne balkone i široke prozore oko dvorišta, kretali su se kao da očekuju da im se strela iz samostrela svakog časa zarije među plečke. Jedna vrata konjušnice stajala su blago odškrinuta, ali iako je bilo hladno, oružnici su se podelili i razišli po uglovima dvorišta, pribijajući se uz konje, tako da mogu držati na oku sve moguće pravce. Ako dođe do najgoreg, možda će se nekoliko njih izvući.

Skinuo je oklopne rukavice, pa ih je tutnuo za pojas i namestio čipku na rukavu dok se s Džalamom peo uz stepenište. Pod čizmama mu je pucketao najpre izgažen pa sleđen sneg. Suzdržavao se da skreće pogled i gledao je pravo pred sebe. Nema drugog izbora nego da izgleda samouvereno, kao da nema ama baš nikakve mogućnosti da se događaji odvijaju drugačije nego što on očekuje. Samopozdanje je jedan od preduslova za pobeđu. Ako suparnička strana misli da si samouveren, ponekad je to skoro jednako dobro kao da zaista jesi. Na vrhu stepeništa Džalam otvori jedno krilo visokih izrezbarenih dveri hvatajući ga za pozlaćeni zvekir. Ituralde dodirnu prstom lažni mladež da vidi je li i dalje na svom mestu – obrazi su mu se toliko smrзли da nije osećao da li je crna somotska zvezda i dalje prilepljena – pre nego što je kročio unutra. I to siguran u sebe kao da je krenuo na bal.

Ogromno predvorje bilo je ledeno, jednako kao spoljašnjost. Dah im se istog trena pretvarao u gustu sumaglicu. Nije bilo nikakvih izvora svetlosti, pa je izgledalo kao da je čitavim tim prostorom ovladao sumrak. Šareni podni mozaik sastojao se od slika lovaca i životinja, mada su pločice ponegde bile okrnjene, kao da je preko njih nešto teško prešlo ili možda padalo po njima. S izuzetkom jednog srušenog postolja, na kojem je možda stajala vaza ili kakva statueta, predvorje je bilo potpuno ogoljeno. Ono što nisu odnele sluge kada su pobile, razbojnici su davno opljačkali. U predvorju ih je čekao samo jedan čovek, sedokos i ispijeniji nego kada ga je Ituralde poslednji put video. Oklopni prsnik bio mu je ulubljen, a naušnica samo mali zlatni prsten, ali čipka mu je bila besprekorna a blistavi crveni polumesec pod levim okom u boljim vremenima bio bi lepo prihvaćen na dvoru.

„Tako mi Svetlosti, budite dobrodošli pod belom trakom, lorde Ituralde“, obrati se on svečano i blago pokloni.

„Tako mi Svetlosti, dolazim pod belom trakom, lorde Šimrone“, odgovori Ituralde, poklonivši se u odgovor. Šimron je bio jedan od najbližih Alsalamovih savetnika – bar sve dok se nije priključio Zmajuzakletima. Sada je među njima bio uticajan. „Moj oružnik je Džalam Nišur, čašču vezan za Kuću Ituralde, kao što su svi koji su došli sa mnom.“

Pre Rodela Kuća Ituralde nije ni postojala, ali Šimron je odgovorio na Džalamov naklon prislanjajući šaku preko srca. „Čast časti. Biste li pošli sa mnom, lorde Ituralde?“, reče kad se uspravi iz naklona.

Velika dvokrilna vrata balske dvorane više nisu stajala u dovratku, mada Ituralde nije mogao zamisliti da su ih razbojnici odneli. Visoki zalučeni dovratk bio je dovoljno širok da desetorica prođu. U ovalnoj sobi bez prozora pedeset svetiljaka svakojakih veličina i vrsta borilo se sa senkama, mada je svetlost jedva dopirala do zasvođene tavanice. Dve skupine ljudi stajale su uz oslikane zidove, razdvojene širokim podom. Bela traka primoravala ih je da ostave kalpake, ali njih dvestotinak, ako ne i više, nosili su ostatak oklopa i svi su nosili mačeve. Na jednoj strani bilo je ono nekoliko domanskih velmoža moćnih kao Šimron – Radžabi, Vakeda, Anker – a svako od njih stajao je okružen svojim nižim velmožama i pučanima zakletim na vernost. Uz velmože su stajale i manje skupine, čak i od dvojice ili trojice ljudi, a u mnogima uopšte nije bilo plemića. Zmajuzakleti su imali savete, ali ne i jednog zapovednika. Svejedno, svako od tih ljudi bio je predvodnik; neki od njih imali su na desetine sledbenika, a nekoliko njih na hiljade. Činilo se da niko nije baš srećan zbog toga što se tu našao i jedan ili dvojica neprestano su pogledima streljali preko poda prema pedesetak ili šezdesetak Tarabonaca koji su svi zajedno stajali s druge strane i odgovarali svojim prekim pogledima. Možda svi jesu Zmajuzakleti, ali Domanci i Tarabonci vole se taman koliko psi i mačke. Ituralde se nasmešio kada je video strance. Nije se usudio da pokuša prebrojati koliko ih se danas pojavilo.

„Lord Rodel Ituralde dolazi pod belom trakom“, odjeknu Šimronov glas kroz senke. „Ko god da pomišlja na nasilje, neka se zagleda u svoje srce i razmisli o svojoj duši.“ I to je bio kraj svečanog dela.

„Zašto lord Ituralde nudi belu traku?“, odlučno zatraži da čuje Vakeda, jednom šakom grabeći balčak svog dugog mača, a drugu stiskajući u pesnicu. On nije bio visok čovek, mada beše viši od Ituraldea, ali jeste bio nadmen kao da je presto njegov. Žene su nekada smatrale da je prelep. Sada je crna marama skrivala praznu duplju u kojoj mu je nekada bilo desno oko, a njegov lažni mladež imao je oblik crne strele uprte u debeli ožiljak što mu se protezao od obraza pa do čela. „Namerava li da nam se pridruži? Ili da zahteva našu predaju? Svi znaju da je Vuk ne samo lukav već i odvažan. Je

li toliko odvažan?“ Mrmljanje se pronese među ljudima na njegovoj strani prostorije – delimično veselo, a delimično gnevno.

Ituralde sklopi šake iza leđa da ne bi krenuo da se igra s rubinom u levom uhu. To je bio opštepoznati znak da je ljutit, pa je ponekad to namerno radio, ali sada mu je bilo potrebno da izgleda smireno. Čak i kada mu se taj čovek tako obraća! Ne. Spokoj. U dvoboje čovek ulazi gnevan, ali on je došao da se upusti u dvoboj koji traži spokoj. Reči umeju da budu opasnije oružje od mačeva.

„Svi ovde znaju da na jugu imamo drugog neprijatelja“, reče staloženo. „Seanšani su progutali Tarabon.“ Pogledom pređe preko Tarabonaca i dočekaše ga njihovi ledeni pogledi. Nikada nije mogao da im čita s lica. Kada se ti grozni brkovi – kao kosmate kljove, gore nego u Saldejaca – upare sa onim besmislenim velovima, kao da nose maske, a slabo osvetljenje nije mu bilo od neke pomoći. Ali video ih je u oklopima – i bili su mu potrebni. „Upali su u Almotsku ravnicu i krenuli na sever. Namera im je očigledna – nameravaju da osvoje i Arad Doman. Bojim se da nameravaju da osvoje čitav svet.“

„Želi li to lord Ituralde da zna kome ćemo pružiti podršku ako nas Seanšani napadnu?“ htede da čuje Vakeda.

„Duboko sam uveren da ćete se boriti za Arad Doman, lorde Vakeda“, blago odvrati Ituralde. Vakeda pomodre na uvredu koja ga pogodi pravo u lice, a njemu zavetovani ljudi latioše se balčaka.

„Izbeglice su donele vesti da su sada i Aijeli u Ravnici.“ Šimron se brzo uključio u razgovor, kao da se pribojavao da će Vakeda prekršiti belu traku. Niko od njegovih neće isukati čelik ako on to ne učini, ili ako im ne naredi. „Izveštaji kažu da se bore u ime Ponovorođenog Zmaja. Mora da ih je on poslao, možda da nam pomognu. Niko nikada nije porazio aijelsku vojsku, čak ni Artur Hokving. Lorde Ituralde, sećate li se Krvavog snega, kada smo bili mlađi? Verujem da ste saglasni sa mnom da ih tada nismo pobedili, šta god istorija zabeležila. Nikako nisam ubeđen da su Seanšani brojni kao mi tada. Lično sam čuo da Seanšani idu na jug, dalje od granice. Ne, pretpostavljam da ćemo ubrzo čuti kako se *povlače* s ravnice, a ne da napreduju prema nama.“ On nije bio loš zapovednik na bojnopolju, ali oduvek se previše zadržavao na detaljima.

Ituralde se nasmeši. Vesti su s juga stizale brže nego s ostalih strana, ali bojao se da će on morati da pomene Aije, pa bi onda njegovi sagovornici mogli pomisliti kako pokušava da ih prevari. I njemu je bilo teško da u to poveruje – Aijeli u Almotskoj ravnici. Nije isticao da je verovatnije da će se Aijeli poslati da pomognu Zmajuzakletima verovatnije pojaviti u Arad Domanu. „I ja sam ispitivao izbeglice. Govore o aijelskim družinama, a ne

o vojskama. Šta god da Aijeli rade u ravnici, možda je usporilo Seanšane, ali nije ih nateralo da ustuknu. Njihove leteće zveri počele su da izviđaju s naše strane granice. To meni ne liči na povlačenje.“

Teatralno izvadivši hartiju iz rukava, diže je da svi vide mač i šaku utisnute u zeleno-plavi vosak. U poslednje vreme je vrelim nožem otvarao kraljevska pisma kako bi sačuvao pečat da ga celog pokaže onima koji sumnjaju. Tih je bilo veoma mnogo kada bi čuli neke Alsalamove naredbe. „Kralj Alsalam izdao mi je naređenje da okupim što više ljudi mogu, odakle god mogu da ih nađem, i što silnije napadnem Seanšane.“ Duboko udahnu. Tu je postojala opasnost da Alsalam naredi da mu stave glavu na panj ako kocka ne padne kako treba. „Nudim primirje. Zavetujem se u kraljevo ime da vas ni na koji način neću napasti sve dok su Seanšani pretnja Arad Domanu, ako ste svi vi spremni da se zavetujete na to isto i borite se rame uz rame sa mnom dok ih ne odagnamo.“

U odgovor ga je sačekala zabezegnuta tišina. Radžabi, vrata debelog kao u vola, samo je blenuo u njega. Vakeda je grickao usnu kao usplahirena devojčica.

A onda Šimron promrmlja: „Lorde Ituralde, je li *moguće* da se oni odagnaju? U Almotskoj ravnici suočio sam se s njihovim... njihovim okovanim Aes Sedai, baš kao vi.“ Ljudi počеше da se premeštaju s noge na nogu i đonovi zaškripaše po podu dok su se mrštili od sumernog gneva. Niko ne voli da misli kako je bespomoćan pred neprijateljem, ali dovoljno ih je u početku bilo s Ituraldeom i Šimronom, tako da su svi znali kakav je taj neprijatelj.

„Mogu biti poraženi, lorde Šimrone“, odgovori Ituralde, „čak i ako se u obzir uzmu njihova... mala iznenađenja.“ Čudno je bilo tako nazvati zemlju koja ti se cepa pod nogama i izviđače koji jašu neka čuda što liče na Senkin nakot, ali morao je ne samo da izgleda samouvereno, već da tako i zvuči. Sem toga, čovek se prilagodi kada zna šta njegov neprijatelj može. Bilo je to jedno od osnovnih pravila ratovanja još davno pre nego što su se Seanšani pojavili. Tama je umanjivala njihove prednosti koliko i oluje, a oni koji osećaju kakve će vremenske prilike biti uvek mogu da kažu kada se oluja sprema. „Pametan čovek prestane da žvaće kada stigne do kosti“, nastavio je, „ali Seanšani su sve do sada sekli meso na tanke listove pre nego što su ga se dohvatili. Nameravam da ih nateram da sada zagrizu žilavu kolenicu. Štaviše, smeram da zagrizu tako brzo da će sve zube polomiti na kosti pre nego što usta napune mesom. Sad, ja sam se zavetovao. Hoćete li i vi?“

Jedva je naterao sebe da diše kao obično. Kao da su se svi pred njime duboko zamislili. Znao je šta im prolazi kroz glavu. Vuk ima plan. Seanšani

imaju okovane Aes Sedai, leteće zveri i samo Svetlost zna šta još. Ali Vuk ima plan. Seanšani. Vuk.

„Ako neko može da ih pobedi“, reče naposletku Šimron, „to ste vi, lorde Ituralde. Zavetovaću se.“

„I ja se zavetujem!“, viknu Radžabi. „Oteraćemo ih nazad preko okeana, odakle su došli!“ Nije imao samo vratinu kao bik, već i narav.

Za divno čudo, Vakeda s istim poletom zagrme da pristaje, a onda se prolomi prava oluja glasova koji su vikali da prihvataju kraljevu zakletvu i da će smrskati Seanšane – a neki su čak vikali da će slediti Vuka i u Jamu usuda. Sve je to bilo lepo i krasno, ali Ituralde nije samo po to došao.

„Ako od *nas* tražite da se borimo za Arad Doman“, jedan glas se prolomi kroz ostale, „onda pitajte *nas*!“ Ljudi koji su se na sav glas zaklinjali ljutito zamrmljaše i počеше da psuju sebi u bradu.

Krijući svoje zadovoljstvo iza bezizražajnog lica, Ituralde se okrenu prema govorniku s drugog kraja prostorije. Tarabonac je bio vitak čovek s kukastim nosom, od kojeg mu je veo ličio na šator. Ali oči su mu bile prodorne i oštre. Neki drugi Tarabonci namrštiše se, kao da im nije baš drago što je progovorio. Izgleda da ni oni nisu bili ujedinjeni pod istim vođom, baš kao ni Domanci – ali taj je čovek ipak progovorio. Ituralde se nadao zakletvama koje je upravo prihvatio, ali one nisu bile neophodne za ostvarenje njegovog plana. Tarabonci jesu. Ako ništa drugo, uvećaće bar stotinu puta izgleda da njegov plan uspe. Poklonio se i ljubazno obratio tom čoveku.

„Milostivi, nudim vam priliku da se borite za Tarabon. Izbeglice pričaju da su Aijeli doveli do toga da u Ravnici zavlada izvestan metež. Recite mi, da li bi mali odred vaših ljudi – njih stotinu ili možda dve – mogli da, zahvaljujući tom metežu, pređu ravnicu i uđu u Tarabon, ako su im oklopi obeleženi prugama, kao kod onih koji jašu za Seanšane?“

Izgedalo je nemoguće da Tarabončevo lice bude ukočenije nego što je već bilo, ali nekako mu je to pošlo za rukom. Sada je na ljude na njegovoj strani prostorije došao red da besno gundaju i psuju. Sa severa je stiglo dovoljno vesti da znaju kako su Seanšani postavili na prestole kralja i panarha, koji su se zakleli na vernost carici s druge strane Aritskog okeana. Nije im se dopalo podsećanje na to koliko njihovih zemljaka sada jaše za tu caricu. Većina „Seanšana“ u Almotskoj ravnici zapravo su Tarabonci.

„Šta jedan mali odred može postići?“, prezrivo procedi vitki čovek.

„Malo“, odgovori Ituralde. „Ali šta ako bude pedeset takvih odreda? Stotinu?“ Sve u svemu, ti Tarabonci možda imaju toliko ljudi. „Šta ako svi oni istoga dana po celom Tarabonu zadaju udarac? I ja bih jahao s njima, sa

onoliko mojih ljudi koliko se može opremiti tarabonskim oklopima. Čisto da znate kako ovo nije obična varka s ciljem da vas se otarasimo.“

Domanci iza njega se glasno pobuniše. Za divno čudo, Vakeda je bio najglasniji! To što Vuk ima plan lepo je i krasno, ali oni hoće da ga Vuk i sprovodi. Većina Tarabonaca počеше da se raspravljaju među sobom može li toliko ljudi neprimećeno preći ravnicu, čak i u tako malim drušinama, da li bi u tako malim odredima uopšte mogli nešto da postignu u Tarabonu i jesu li uopšte voljni da nose oklope obeležene seanšanskim prugama. Tarabonci zapodevaju svađe jednako lako kao Saldejci – i svađe su im jednako usijane. Ali onaj čovek s kukastim nosom – ne i on. Smireno je pogledao Ituraldea pravo u oči, pa je neznatno klimnuo glavom. Zbog onih gustih brkova teško je biti siguran, ali Ituraldeu se učinilo da se nasmešio.

I poslednji grčevi napetosti iščileše iz Ituraldeovih ramena. Taj čovek se ne bi saglasio dok se ostali raspravljaju da nije uticajniji među njima nego što to izgleda. Ituralde je bio ubeđen da će ga ostali slediti. Pojahaće s njim na jug pravo u srce onoga što Seanšani smatraju svojim i udariti im pravi šamar. Naravno, Tarabonci će posle toga želeti da ostanu i da nastave da se bore u svojoj domovini. Ništa drugo i ne može očekivati. A to će značiti da će on i ono nekoliko hiljada ljudi koje će moći da povede sa sobom biti proganjeno nazad na sever, preko prostrane Almotске ravnice. I ako ga Svetlost obasja, progoniće ga s neviđenom srdžbom i gnevom.

Odgovorio je osmehom na Tarabončev smešak, ako se ovaj zaista nasmešio. Ako bude imao makar malo sreće, gnevne vojskovođe neće shvatiti kud ih vodi sve dok za to ne bude prekasno. A i ako shvate... Pa, ima on i drugi plan.

Emon Valda se čvrsto obavio plaštom dok je gazio kroz snežne smetove između drveća. Ledeni vetar je varljivo tiho uzdisao kroz grane povijene pod ledenim bremenom i obasjane slabom, memljivom svetlošću. Vetar je probijao debelu belu vunu kao da je paučina, tako da se Valda smrzao do srži. Bivak koji se oko njega prostirao po šumi bio je pretih. Ljudi su se pribijali jedni uz druge sve dok ih neko ne natera da nekud mrdnu, iako je kretanje stvaralo makar malo toplote.

Odjednom je zastao u mestu i namrštio se od iznenadnog smrada, ogavnog zadaha kao od dvadeset đubrišta prepunih crva. Nije se zagrcnuo, već se namrštio. Bivak nije bio podignut onako uređeno kako on to voli. Šatori su stajali ispod najgušćih krošnji, a konji privezani blizu njih umesto da su svi zajedno sapeti. Upravo takav nemar dovodio je do pogani. Ako nisu pod budnim okom, ljudi su imali običaj da konjsku balegu zakopaju pod svega